

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2022/23:AU6

Integration

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Yrkandena gäller bl.a. bosättningslagen, målgruppen för etableringsprogrammet, etableringsinsatserna och nyanlända kvinnors etablering.

I betänkandet finns 15 reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 25 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Målet för integrationspolitiken	6
Bosättningslagen	7
Ersättning till kommunerna för mottagandet av nyanlända	11
Målgruppen för etableringsprogrammet	12
Etableringsinsatserna	16
Etableringslån	20
Samhällsorientering och samhällsintroduktion	21
Nyanlända kvinnors etablering	26
Civilsamhällets betydelse för integrationen	31
Segregation	34
Reservationer	37
1. Bosättningslagen, punkt 2 (S)	37
2. Bosättningslagen, punkt 2 (C)	38
3. Bosättningslagen, punkt 2 (MP)	38
4. Ersättning till kommunerna för mottagandet av nyanlända, punkt 3 (C)	39
5. Målgruppen för etableringsprogrammet, punkt 4 (S)	40
6. Målgruppen för etableringsprogrammet, punkt 4 (V)	40
7. Målgruppen för etableringsprogrammet, punkt 4 (MP)	41
8. Etableringsinsatserna, punkt 5 (S)	42
9. Etableringsinsatserna, punkt 5 (C)	42
10. Etableringslån, punkt 6 (C)	43
11. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 8 (C)	43
12. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 8 (MP)	44
13. Civilsamhällets betydelse för integrationen, punkt 9 (C)	45
14. Segregation, punkt 10 (S)	45
15. Segregation, punkt 10 (MP)	46
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	47
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	47

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Målet för integrationspolitiken

Riksdagen avslår motion

2022/23:960 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD).

2. Bosättningslagen

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:41 av Rasmus Ling m.fl. (MP),

2022/23:1415 av Josefin Malmqvist (M),

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 4 och

2022/23:2056 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 7.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

3. Ersättning till kommunerna för mottagandet av nyanlända

Riksdagen avslår motion

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 4 (C)

4. Målgruppen för etableringsprogrammet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1230 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 25,

2022/23:1469 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3 samt

2022/23:2053 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 7.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (MP)

5. Etableringsinsatserna

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 9 och

2022/23:2053 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (C)

6. Etableringslån

Riksdagen avslår motion

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 10 (C)

7. Samhällsorientering och samhällsintroduktion

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:302 av Stefan Olsson (M),

2022/23:630 av Jesper Skalberg Karlsson (M) och

2022/23:1712 av Josefin Malmqvist (M).

8. Nyanlända kvinnors etablering

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26,

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 10 och 11 samt

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 17 och 104.

Reservation 11 (C)

Reservation 12 (MP)

9. Civilsamhällets betydelse för integrationen

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1555 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S) och

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 17.

Reservation 13 (C)

10. Segregation

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1369 av Åsa Eriksson m.fl. (S),

2022/23:2053 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 6 och

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 103.

Reservation 14 (S)

Reservation 15 (MP)

Stockholm den 16 februari 2023

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Magnus Persson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Magnus Persson (SD), Teresa Carvalho (S), Michael Rubbestad (SD), Johanna Haraldsson (S), Ann-Christine From Utterstedt (SD), Paula Holmqvist (S), Cicie Weidby (V), Magnus Jacobsson (KD), Jonny Cato (C), Erik Hellsborn (SD), Leila Ali Elmi (MP), Camilla Mårtensen (L), Oliver Rosengren (M), Sofia Amløh (S), Merit Frost Lindberg (M), Jan Ericson (M) och Jim Svensk Larm (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 27 motionsyrkanden om integration från allmänna motionstiden 2022/23. Motionsyrkandena rör frågor om bl.a. bosättningslagen, målgruppen för etableringsprogrammet, etableringsinsatserna och nyanlända kvinnors etablering.

Motionsyrkandena finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Målet för integrationspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om mål för integrationspolitiken.

Motionen

I kommittémotion 2022/23:960 anser Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) att målet för integrationspolitiken bör ändras på så sätt att den nuvarande formuleringen ”rättigheter, möjligheter och skyldigheter” kopplas ihop med formuleringen ”i förhållande till etablering, anpassning och egen ansträngning”. Motionärerna framhåller bl.a. att det som avses med rättigheter inte är grundläggande mänskliga eller medborgerliga rättigheter utan främst rätten till välfärdssystemen.

Bakgrund

Målet för integrationspolitiken

Integrationspolitiken inrättades genom riksdagens beslut om regeringens proposition Sverige, framtiden och mångfalden (prop. 1997/98:16, bet. 1997/98:SfU6, rskr. 1997/98:68). Målet för integrationspolitiken bestämdes då till att vara lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund, en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund samt en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund ska vara delaktiga i och medansvariga för. Målet för integrationspolitiken har därefter reviderats och kompletterats vid skilda tillfällen, senast i samband med budgetpropositionen för 2009 då riksdagen godkände regeringens förslag om att målet ska vara lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund (prop. 2008/09:1 utg.omr. 13, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115).

Tidöavtalet

I det s.k. Tidöavtalet anger samarbetspartierna Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna att de är överens om att ta ansvar för Sverige i ett gemensamt samarbete under mandatperioden 2022–2026. Inom ramen för avtalet finns ett antal samarbetsprojekt med syftet att ta fram en reformagenda med konkreta politiska förslag, bl.a. inom området migration och integration. När det gäller integrationspolitikens målstruktur ska den enligt

avtalet reformeras för att tydligare inkludera en social, kulturell, ekonomisk, språklig samt demokratisk integration och anpassning (s. 45).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om mål för integrationspolitiken behandlades av utskottet senast i betänkande 2021/22:AU9 Integration (s. 9 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:94).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att målet för integrationspolitiken är lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. I kommittémotion 2022/23:960 (SD) vill motionärerna som utskottet förstår det att målet även ska innefatta formuleringar som anger krav på anpassning som en förutsättning för tillgång till välfärdssystemet. Utskottet noterar att det av Tidöavtalet framgår att integrationspolitikens målstruktur ska reformeras, och utskottet ser därför inte skäl att i nuläget överväga något initiativ med anledning av det aktuella yrkandet, som därför bör avslås.

Bosättningslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bosättningslagen.
Jämför reservation 1 (S), 2 (C) och 3 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2056 värnar Anders Ygeman m.fl. (S) om bosättningslagen som enligt motionärerna fördelar mottagandet jämnt mellan kommunerna i landet (yrkande 7).

Jonny Cato m.fl. (C) anser i kommittémotion 2022/23:1880 att det förvisso är upp till varje kommun att tolka bosättningslagen och om en nyanländ invandrare ska ha rätt till boende efter etableringstiden. Däremot har kommunen enligt motionärerna fortsatt försörjningsansvar för den nyanlände även efter två år. Mot denna bakgrund föreslås det en uppföljning av bosättningslagens syfte och att alla kommuner ska ta ett långsiktigt delat ansvar (yrkande 4).

I motion 2022/23:1415 anser Josefin Malmqvist (M) att det bör införas en nationell reglering för tidsbegränsat etableringsboende som innebär att nyanlända som omfattas av bosättningslagen erbjuds bostad av kommunen i maximalt två år.

I motion 2022/23:41 anser Rasmus Ling m.fl. (MP) att det bör införas sanktioner mot kommuner som vägrar ta emot kvotflyktingar.

Bakgrund

Bosättningslagen

Enligt 5 § lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (bosättningslagen) är en kommun skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Av 7 § framgår det att vid fördelningen av anvisningar mellan kommuner ska tas hänsyn till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt till omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen.

Av 8 § framgår att regeringen får meddela föreskrifter om bl.a. fastställande av antalet nyanlända som ska anvisas under ett visst år, förfarandet för fördelningen av anvisningar mellan kommuner och vilka kriterier, utöver de ovannämnda, som får beaktas vid fördelningen av anvisningar.

Även kvotflyktingar omfattas av anvisning enligt bosättningslagen.

Syftet med lagen är enligt förarbetena att alla kommuner ska vara med och ta ansvar för mottagandet av nyanlända för att förbättra de nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet (prop. 2015/16:54 s. 1).

När det gäller typen av boende anförde regeringen följande:

Intentionen är att kommunerna i så stor utsträckning som möjligt bör erbjuda de nyanlända som omfattas av anvisningar permanenta bostäder. Det kan dock inte uteslutas att kommuner kommer att bli tvungna att erbjuda tillfälliga bostäder för att kunna fullgöra sin skyldighet. För att inte begränsa den flexibilitet som är nödvändig för att kommunerna vid behov ska kunna erbjuda boenden av mer tillfällig karaktär bedömer regeringen att det inte är lämpligt att i lagen reglera vilken typ av boende som avses (prop. 2015/16:54 s. 18).

När det gäller sanktioner gjorde regeringen bedömningen att kommunerna kommer att vara med och ta ansvar för flyktingmottagandet även om det inte finns sanktioner kopplade till den föreslagna lagen. Regeringen betonade emellertid att om det visar sig att lagen inte får avsedd effekt bör sanktioner övervägas (prop. 2015/16:54 s. 25).

Anvisningar till kommuner

Av 2 § förordningen (2016:40) om fördelning av anvisningar till kommuner framgår att regeringen fastställer hur många nyanlända som ska omfattas av anvisning till kommuner och fördelningen av nyanlända på länsnivå. Beslut om länstalen baseras på behovet av kommunplatser och de kriterier som anges i 7 § bosättningslagen och som beskrivs ovan. Det är Migrationsverket som

efter samråd med Arbetsförmedlingen, länsstyrelserna och Sveriges Kommuner och Regioner tar fram förslag på länstal.

I förordningen (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning finns bestämmelser om bl.a. länstal och kommunal. Av 4, 5 och 7 §§ framgår att länsstyrelsen på grundval av länstalen beslutar om fördelningen mellan kommunerna i länet under ett visst kalenderår. Läns- och kommunal får revideras under innevarande kalenderår.

Kommunernas ansvar för boende enligt bosättningslagen

Kammarrätten i Stockholm prövade i mars 2018 lagligheten i Lidingö stads beslut att säga upp bostadskontrakt för nyanlända i samband med etableringstidens utgång. Kammarrätten anser att kommunstyrelsens beslut inte strider mot bosättningslagen (mål nr 4155-18). Av domen framgår bl.a. att kammarrätten anser att det inte framgår av bosättningslagen vad som avses med att ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Det framgår inte heller i vilken utsträckning anvisade kommuner är skyldiga att tillhandahålla nyanlända bostäder eller hur bosättningen ska ordnas. Med hänsyn till hur lagen är utformad och det som anges i förarbetena anser kammarrätten att bosättningslagen inte ställer upp något hinder mot att en kommun erbjuder boenden som endast är tillfälliga till nyanlända som anvisas.

Kammarrättens dom överklagades till Högsta förvaltningsdomstolen som dock inte meddelade prövningstillstånd. Det innebär att kammarrättens avgörande gäller.

Riksrevisionens granskning av bosättningslagen

Riksrevisionen har granskat om reformen av anvisningssystemet för vissa nyanländas bosättning har levt upp till intentionerna om ett snabbare och jämnare fördelat mottagande mellan kommuner och om en bättre etablering av nyanlända på arbetsmarknaden (RiR 2021:29). Granskningen visar bl.a. att mottagandet av nyanlända i kommuner efter anvisning har blivit snabbare efter bosättningslagens införande. Vidare gör Riksrevisionen bedömningen att Migrationsverkets arbete med att ta fram förslag på antalet nyanlända som ska omfattas av anvisning och fördelningen mellan län (länstal) fungerar väl och främjar ett jämnare mottagande mellan kommuner.

Tidöavtalet

I Tidöavtalet anges det att bosättningslagen bör ses över i fråga om viktningen av de faktorer som styr fördelningen av nyanlända och att bostadssituationen i en kommun ska utgöra ytterligare en faktor. På sikt bör lagen avskaffas och ersättas med en modell med ett större kommunalt inflytande. Vidare bör det enligt samarbetspartierna införas en nationell modell med etableringsboende i max tre år (s. 47).

När det gäller vidarebosättning ska det utredas hur Sveriges mottagande av kvotflyktingar kan bestämmas dels genom att kommunerna ingår avtal med

Migrationsverket om att ta emot ett visst antal kvotflyktingar utifrån respektive kommuns integrationskapacitet, dels genom att regeringen fastställer Sveriges totala mottagande efter samråd med kommunerna (s. 35).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bosättningslagen behandlades av utskottet senast i betänkande 2021/22:AU9 Integration (s. 11 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:94).

Utskottets ställningstagande

Utgångspunkten för den nuvarande regleringen kring nyanländas bosättning är att alla kommuner ska vara med och ta ansvar för mottagandet av nyanlända och för att förbättra de nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhällslivet. I motion 2022/23:41 (MP), motion 2022/23:1415 (M) och kommittémotion 2022/23:1880 (C) yrkande 4 finns förslag som gäller behovet av en översyn av bosättningslagen, om än i olika riktning. I kommittémotion 2022/23:2056 (S) yrkande 7 värnar motionärerna om bosättningslagen som de menar fördelar mottagandet jämnt mellan kommunerna.

Utskottet konstaterar att bosättningslagen infördes under en tid då mottagandet var högt och det fanns problem med långa kötider i anläggningsboenden som försenade etableringen av nyanlända. Syftet med bosättningslagen var att alla kommuner skulle ta ansvar för mottagandet av nyanlända, och Riksrevisionen gör i sin granskning den övergripande bedömningen att intentionerna med lagen har uppnåtts. Utskottet anser dock att det finns utmaningar med det nuvarande systemet. Trots ett minskat mottagande tilldelas vissa kommuner förhållandevis många nyanlända, och för de kommuner som har bostadsbrist kan det vara svårt att hitta fungerande boendelösningar. Andra kommuner får så få nyanlända att det kan vara svårt att upprätthålla kvalitet i mottagandet och i insatserna. Med den nuvarande regleringen finns det begränsade möjligheter för kommunerna att påverka fördelningen av mottagandet. Mot bakgrund av delvis nya förutsättningar för mottagandet finns det enligt utskottet skäl att överväga en modell med ett större kommunalt inflytande.

Utskottet konstaterar att Tidöavtalet anger en sådan inriktning och att det till att börja med ska göras en översyn i fråga om viktningen av de faktorer som styr fördelningen av nyanlända och att bostadssituationen i en kommun ska utgöra ytterligare en faktor. Enligt avtalet bör det också införas en nationell modell med etableringsboende i max tre år. Utskottet kommer att följa detta arbete och ser inte skäl att ta något initiativ på området. De aktuella motionsyrkandena bör därför avslås.

Ersättning till kommunerna för mottagandet av nyanlända

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ersättning till kommunerna för mottagande av nyanlända.

Jämför reservation 4 (C).

Motionen

Jonny Cato m.fl. (C) anser i kommittémotion 2022/23:1880 att bör utredas hur rutinerna för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna för asylmottagandet kan förbättras (yrkande 1).

Bakgrund

Statlig ersättning till kommunerna för mottagandet av nyanlända

Den statliga ersättningen till kommunerna för mottagandet av nyanlända regleras huvudsakligen i förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utläningar. En del av de statliga ersättningarna betalas ut utan ansökan och en del behöver kommuner ansöka om. Av 10 § framgår att en schablonersättning betalas för t.ex. mottagande och praktisk hjälp i samband med bosättning, kommunal vuxenutbildning som särskilt anpassats för utläningar inom ramen för s.k. etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och samhällsorientering. Vidare framgår det av 15 § att den kommun som först tar emot nyanlända personer kan få ersättning för initiala kostnader för ekonomiskt bistånd som kan uppstå innan den första etableringsersättningen har beviljats. Ersättning som betalas ut i efterhand och efter ansökan är t.ex. enligt 22 och 23 §§ ersättning för kostnader för stöd och hjälp i boendet.

Ersättning för nyanlända som tagits emot i en kommun före den 1 december 2010 regleras i förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktningmottagande m.m.

Budgetpropositionen för 2023

Regeringen anför att invandringen till Sverige har varit ohållbar och att ett paradigmskifte därför nu sker inom svensk migrationspolitik. Asylrätten kommer att upprätthållas, och regeringens arbete kommer att vara i enlighet med de bindande internationella regler som Sverige har åtagit sig att följa. Utgångspunkten ska vara att skydd för den som flyr en konflikt eller kris ska erbjudas tillfälligt och för den som flyr Sveriges närområde. Sveriges lagstiftning för asylmottagande ska anpassas för att inte vara mer generös än

vad som är en skyldighet för en medlemsstat enligt EU-rätten (prop. 2022/23:1 med förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 1.4).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om ersättning till kommunerna för mottagande av nyanlända behandlades av utskottet senast i betänkande 2021/22:AU9 Integration (s. 16 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:94).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har visserligen förståelse för ambitionen i kommittémotion 2022/23:1880 (C) yrkande 1 att förenkla systemet för ersättningar till kommunerna för mottagandet av nyanlända. Utskottet kan samtidigt konstatera att regeringen har aviserat förändringar i fråga om migrationspolitiken som sannolikt får konsekvenser för mottagandet av nyanlända. Det är möjligt att detta i förlängningen kommer att leda till överväganden om ändringar i systemet för ersättningar till kommunerna för mottagande av nyanlända. I alla händelser ser utskottet inte skäl att nu ta något initiativ med anledning av motionsyrkandet, som därför bör avslås.

Målgruppen för etableringsprogrammet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om målgruppen för etableringsprogrammet.

Jämför reservation 5 (S), 6 (V) och 7 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2053 framhåller Teresa Carvalho m.fl. (S) betydelsen av att fler utrikes födda kvinnor kommer i arbete. Motionärerna ser fram emot att ta del av utredningsförslag bl.a. om att målgruppen för etableringsprogrammet bör utvidgas (yrkande 7).

I kommittémotion 2022/23:1230 anser Tony Haddou m.fl. (V) att de som får tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet bör få rätt att delta i etableringsprogrammet och på så sätt få bättre möjligheter att komma i arbete (yrkande 25).

I motion 2022/23:1469 anser Annika Hirvonen m.fl. (MP) att flyktingar från Ukraina bör ges goda möjligheter till utbildning, bl.a. samhällsorientering och bristyrkesutbildning (yrkande 2). Motionärerna anser också att ukrainska flyktingar bör ges rätt till etableringsersättning och insatser för etablering

motsvarande vad som gäller för andra som fått uppehållstillstånd som flyktingar (yrkande 3).

Bakgrund

Tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet m.m.

Rysslands invasion av Ukraina har lett till att flera miljoner människor är på flykt i Europa. Vid mötet i Europeiska unionens råd den 4 mars 2022 fattades ett beslut om att aktivera det s.k. massflyktsdirektivet (rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs). Detta innebär bl.a. att skyddsbehövande från Ukraina kommer att ges ett tillfälligt uppehållstillstånd i EU i ett år med möjlighet till förlängning i ytterligare två år.

Syftet med massflyktsdirektivet (rådets direktiv 2001/55/EG) är att det ska finnas ett gemensamt regelverk inom Europeiska unionen som kan aktiveras vid en massiv tillströmning av fördrivna personer från ett tredjeland. Massflyktsdirektivet har genomförts i svensk rätt (prop. 2001/02:185, bet. 2002/03:SfU4, rskr. 2002/03:47). De personer som beviljas uppehållstillstånd och som kan antas komma att vistas här under kortare tid än tre år ska som huvudregel inte folkbokföras, eftersom skyddsbehovet är av tillfällig natur. Utgångspunkten är att denna grupp inte heller fullt ut bör omfattas av alla de sociala rättigheter som normalt tillkommer personer som bor här (prop. 2001/02:185 s. 84 f.).

Från den tid då uppehållstillstånd med tillfälligt skydd beviljats ska utlänningen få förmåner enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., bl.a. logi och dagersättning. När det gäller utbildning ska Migrationsverket enligt samma lag i lämplig omfattning ge asylsökande m.fl. sysselsättning genom att de får tillfälle att delta i svenskundervisning, i skötseln av förläggningar och i annan verksamhet som bidrar till att göra vistelsen meningsfull. Om uppehållstillståndet förlängs kan personen komma att folkbokföras. Samma förmåner gäller då för utlänningen som för andra folkbokförda.

Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare gäller enligt 1 § för nyanlända invandrare som fyllt 20 men inte 66 år och som har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring om det har beviljats enligt vissa uppräknade bestämmelser om uppehållstillstånd för bl.a. flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Av 4 § framgår att Arbetsförmedlingen har ansvar för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som syftar till att underlätta och påskynda deras etablering i arbets- och samhällslivet.

I förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare finns bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringsprogrammet). Av 5 § framgår bl.a. att Arbetsförmedlingen får göra en anvisning till etableringsprogrammet för en person som omfattas av lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och som är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. En anvisning till etableringsprogrammet innebär att den nyanlände erbjuds att ta del av programmet.

Utredningsuppdrag om bl.a. målgruppen för etableringsprogrammet

Regeringen gav i maj 2022 en särskild utredare i uppdrag att utreda och ta fram förslag på åtgärder som särskilt syftar till att skynda på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden (dir. 2022:42). I direktivet anför regeringen bl.a. att etableringsprogrammet omfattar framför allt nyanlända som beviljats uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller som anhöriga till skyddsbehövande. Motsvarande behov av insatser och stöd för etableringen kan emellertid även finnas bland nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd av andra skäl, t.ex. som anhöriga till arbetskraftsinvandrare och anhöriga till svenska medborgare. Jämfört med de som i dag omfattas av etableringsprogrammet finns det större skillnader i behov och förutsättningar bland anhöriga som inte omfattas. Det är enligt regeringen eftersträvänsvärt att målgruppen balanseras på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Utredaren ska därför bl.a. föreslå om och i så fall på vilket sätt målgruppen för etableringsprogrammet bör utvidgas så att även personer med andra uppehållstillstånd efter den arbetsmarknadspolitiska bedömningen kan anvisas till etableringsprogrammet.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2023.

Utredningsförslag om bl.a. samhällsintroduktion för personer som omfattas av massflyktsdirektivet

Utredningen om ett ordnat initialt mottagande av asylsökande har bl.a. haft i uppdrag att föreslå en skyldighet för asylsökande att delta i den samhällsintroduktion som anordnas av Migrationsverket. (Ju2020/01481/SIM, Ju2021/00356). Utredningen förslår bl.a. att Migrationsverkets uppdrag att anordna samhällsintroduktion för asylsökande och personer som omfattas av massflyktsdirektivet ska regleras i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. Utredningen föreslår också att asylsökande och personer som omfattas av massflyktsdirektivet ska vara skyldiga att delta i samhällsintroduktionen enligt lag (SOU 2022:64 s. 226 f.).

Information om svensk arbetsmarknad

Arbetsförmedlingen har genom sitt regleringsbrev för 2023 fått i uppdrag att fortsätta arbetet med information om svensk arbetsmarknad (A2022/00579). Syftet är att personer som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd

i enlighet med massflyktsdirektivet ska få information om svensk arbetsmarknad, få råd, tips och stöd om att söka jobb i Sverige och få sin kompetens kartlagd, samt att myndigheten ska underlätta för arbetsgivare att anställa personerna. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 3 maj 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om målgruppen för etableringsprogrammet behandlades av utskottet senast i betänkande 2021/22:AU9 Integration (s. 24 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:94).

Utskottets ställningstagande

Syftet med etableringsprogrammet är att underlätta nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Under tiden i programmet ska deltagaren få sin kompetens kartlagd och validerad, stärka sina kunskaper i det svenska språket samt få kunskap om och erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden och det svenska samhällslivet. Utskottet konstaterar att programmet i dag omfattar framförallt nyanlända som beviljats uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller som anhöriga till skyddsbehövande. Utskottet kan tänka sig att motsvarande behov av insatser och stöd för etableringen kan finnas även bland nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd av andra skäl, t.ex. som anhöriga till arbetskraftsinvandrare och anhöriga till svenska medborgare. Inte minst gäller detta kvinnor som helt saknar inkomst och som därmed riskerar att hamna i ett långvarigt utanförskap.

Utskottet välkomnar att målgruppen för etableringsprogrammet nu ses över med inriktningen att målgruppen bör utvidgas och ser i likhet med motionärerna i kommittémotion 2022/23:2053 (S) yrkande 7 fram emot att ta del av förslaget från den utredning som nämns ovan. Det arbete som pågår bör avvaktas innan utskottet överväger att ta något initiativ i frågan. Motionsyrkandet bör därför avslås.

När det gäller skyddsbehövande från Ukraina, som uppmärksammas i kommittémotion 2022/23:1230 (V) yrkande 25 och i motion 2022/23:1469 (MP) yrkandena 2 och 3, är en viktig utgångspunkt att dessa personer i så stor utsträckning som möjligt ska arbeta. Enligt gällande reglering finns det möjlighet till bistånd i form av bl.a. boende och dagersättning, men också att delta i svenskundervisning. Möjligheten finns även att skriva in sig på Arbetsförmedlingen och få information om den svenska arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har också i uppdrag att underlätta för arbetsgivare att anställa personer med tillfälligt uppehållstillstånd. Utskottet vill också uppmärksamma utredningsförslaget om obligatorisk samhällsintroduktion för personer som omfattas av massflyktsdirektivet.

Skyddsbehövande från Ukraina har dock för närvarande inte rätt att delta i etableringsprogrammet och få etableringsersättning. Utskottet anser att det är rimligt att de insatser som är sammankopplade med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet skiljer sig från vad som gäller för övriga uppehållstillstånd. Det tillfälliga skyddet gäller under en begränsad tid, och avsikten är inte att dessa skyddsbehövande ska stanna i Sverige. Detta hindrar inte utskottet från att dela motionärernas engagemang i frågan och utskottet utgår från att regeringen noggrant följer utvecklingen och vid behov vidtar åtgärder för ytterligare stöd och insatser för ukrainska skyddsbehövande. Utskottet anser därmed inte att det finns skäl att ta något initiativ med anledning av yrkandena, som därför bör avslås.

Etableringsinsatserna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om etableringsinsatserna.
Jämför reservation 8 (S) och 9 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2053 framhåller Teresa Carvalho m.fl. (S) att det viktigaste när det gäller nyanlända invandrades etablering är att de så snart som möjligt lär sig svenska och kommer i arbete (yrkande 2). Motionärerna pekar på vikten av att nyanlända med dagens regelverk - i likhet med vad som gäller för andra arbetssökande - har tydliga krav på att ta del av insatser.

I kommittémotion 2022/23:1880 framhåller Jonny Cato m.fl. (C) betydelsen av införandet av intensivåret som ett effektivt verktyg för integrationen. Men reformen måste enligt motionärerna förvaltas genom uppföljningar och höjda ambitioner (yrkande 9).

Bakgrund

Etableringsinsatser och individersättningar för nyanlända invandrare

Som framgått ovan finns i förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare bestämmelser om det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringsprogrammet). Enligt 2 § är syftet med etableringsprogrammet att underlätta och påskynda nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet. Av 23 § framgår att den som deltar i etableringsprogrammet får ersättning enligt förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Deltagaren kan enligt samma förordning få en varning eller stängas av från rätten till ersättning ett visst antal dagar om han eller hon missköter sitt arbetssökande, förlänger tiden i arbetslöshet eller orsakar sin arbetslöshet.

Intensivåret

Sedan april 2021 har nyanlända kvinnor och män möjlighet att delta i ett intensivår (Arbetsmarknadsdepartementet, dnr A2020/00220, A2020/02108). Intensivåret är till för nyanlända som deltar i etableringsprogrammet och innebär en möjlighet att studera svenska eller praktisera på heltid i ett högt tempo. Syftet är att deltagarna efter intensivåret ska vara matchningsbara mot arbetsmarknaden och komma i arbete inom ett år efter påbörjat intensivår.

Intensivåret ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv där Arbetsförmedlingen ska verka för ett högt deltagande bland såväl kvinnor som män och för att kvinnor och män ska komma i arbete i lika stor utsträckning, exempelvis genom motiverande samtal. Deltagarna ska kunna träffa en mentor som har yrkeserfarenhet från svensk arbetsmarknad och företrädesvis den bransch som deltagaren avser att arbeta inom.

Arbetsförmedlingens återrapportering om intensivåret

Arbetsförmedlingen har haft regeringens uppdrag att redovisa hur myndigheten har infört intensivåret och hur myndigheten har arbetat med intensivåret efter införandet. Enligt Arbetsförmedlingens återrapportering från januari 2022 är språkinsatser den vanligaste insatsen inom intensivåret, följt av andra utbildningsinsatser och praktikinsatser (gäller situationen för december 2021). Inom ramen för intensivåret deltog 51 personer i ett s.k. lokalt jobbspår och 18 personer i ett s.k. snabbspår. Det totala antalet deltagare i intensivåret var 722 personer. Arbetsförmedlingen pekar ut ett antal utmaningar i det fortsatta arbetet, bl.a. med inflödet och det totala deltagarantalet som är under myndighetens prognos och med fördelningen mellan kvinnor och män som inte avspeglar fördelningen i etableringsprogrammet. I de sammanfattande slutsatserna gör myndigheten ändå bedömningen att utmaningarna har hanterats genom en anpassning av verksamheten, och genom en förbättrad dialog med målgruppen och ett tydligare arbetsgivarfokus kan intensivåret bli mer attraktivt för både deltagarna och arbetsgivarna (Arbetsförmedlingen, dnr Af-2021/0095 9229).

Statskontorets rapport om genomförandet av intensivåret

Statskontoret har regeringens uppdrag att analysera genomförandet av ett intensivår för nyanlända inom ramen för etableringsprogrammet. I en delredovisning från april 2022 gör Statskontoret bedömningen att det eftersom satsningen är relativt ny är för tidigt att uttala sig om syftet med intensivåret har uppnåtts. Däremot är det enligt myndigheten möjligt att dra slutsatser om hur genomförandet påverkar förutsättningarna att uppnå syftet (Statskontoret 2022:7).

Statskontoret bedömer att intensivåret har potential att ge deltagarna bättre förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden snabbare än om de inte skulle delta i satsningen. Det beror inte minst på att Arbetsförmedlingen i förhållande till deltagarantalet har gott om handläggarresurser för intensivåret.

Statskontoret bedömer också att arbetet för ett jämställt deltagande i intensivåret hittills har varit relativt framgångsrikt, utifrån både deltagande och vilka insatser som deltagarna tar del av.

På samma gång konstateras det emellertid att det inte är tydligt om själva innehållet i intensivåret hittills har genomförts som det är tänkt för deltagarna. Det finns tecken på att intensivåret inte skiljer sig särskilt mycket från det innehåll som andra deltagare i etableringsprogrammet tar del av. Insatser som är specifika för intensivåret har hittills låg nyttjandegrad. Detsamma gäller de insatser som kan betraktas som arbetsplatsnära. Det finns också tecken på att deltagares insatser inte alltid planeras som en sammanhängande kedja.

Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 31 maj 2023.

Tidöavtalet

När det gäller politikens inriktning mot en effektivare jobbpolitik framhåller samarbetspartierna i Tidöavtalet reformer för att bryta passiv långtidsarbetslöshet genom tydliga krav och möjligheter att genomföra insatser som leder till jobb. Insatserna bör handla om utbildning som krävs för att komma in på arbetsmarknaden, svenska språket, högre grad av arbetsplatsnära erfarenhet samt hög och effektiv sökaktivitet (s. 58).

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om stärkta aktivitetskrav under etableringstiden

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör stärka aktivitetskraven under etableringstiden genom att i större omfattning sänka etableringsersättningen för den som utan giltigt skäl inte deltar i etableringsinsatser (bet. 2017/18:AU7 förslagspunkt 5, rskr. 2017/18:172). I budgetpropositionen för 2023 redovisas den förra regeringens åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande.

Regeringen hänvisar bl.a. till att Arbetsförmedlingen haft i uppdrag att stärka det samlade kontrollarbetet och att införa ett intensivår inom etableringsprogrammet. Regeringen framhåller också att deltagare i etableringsprogrammet sedan 2018 omfattas av samma sanktionssystem som deltagare i andra arbetsmarknadspolitiska program. Mot bakgrund av det befintliga regelverket, de utökade kontrolluppdrag som det fattats beslut om och det arbete som Arbetsförmedlingen utför bedömer regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat (prop. 2022/23:1 utg.omr. 14 avsnitt 4.3.2).

Motioner

Motionsyrkanden om etableringsinsatserna behandlades av utskottet senast i betänkande 2021/22:AU9 Integration (s. 2 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:94).

Utskottets ställningstagande

Sverige har i dag betydande integrationsutmaningar i form av utanförskap och bidragsberoende som behöver mötas med åtgärder på många olika områden. Utskottet noterar att motionärerna i kommittémotion 2022/23:2053 (S) yrkande 2 lyfter fram vikten av att nyanlända så snart som möjligt lär sig svenska och kommer i arbete. För utskottet är det självklart att alla som kan arbeta också ska göra det. Utskottet anser att den reformering av regelverket för nyanländas etablering som gjordes 2018 och som motionärerna pekar på var ett steg på vägen. Reformen innebar bl.a. att deltagare i etableringsprogrammet numera omfattas av samma sanktionssystem som deltagare i andra arbetsmarknadspolitiska program. Utskottet vill även framhålla betydelsen av de åtgärder som vidtagits med anledning av riksdagens tillkännagivande om aktivitetskrav under etableringstiden, bl.a. Arbetsförmedlingens arbete med att stärka det samlade kontrollarbetet.

Men utskottet delar motionärernas uppfattning att mer måste göras; fler nyanlända måste så snart som möjligt lära sig svenska och ges möjlighet att arbeta. Detta är en grundläggande rättvisefråga och avgörande för att bryta utanförskap, öka tryggheten och stärka välfärden. Utskottet har uppfattat en tydlig ambition från regeringen att arbeta för att fler nyanlända ska lära sig svenska och komma i arbete, bl.a. genom krav på aktivt deltagande i sfi och tydliga krav och möjligheter att genomföra insatser som leder till jobb. Mot denna bakgrund ser utskottet inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

När det gäller intensivåret, som uppmärksammas i kommittémotion 2022/23:1880 (C) yrkande 9, handlar den insatsen om att deltagarna ska vara matchningsbara mot arbetsmarknaden och komma i arbete inom ett år efter påbörjat intensivår. Utskottet instämmer med motionärerna om att satsningen kan vara ett effektivt verktyg för integration, samtidigt som det ska uppmärksammas att en utvärdering från Statskontoret visar att intensivåret hittills inte helt har genomförts som det är tänkt för deltagarna. I Arbetsförmedlingens återrapportering framgår det också att det finns utmaningar i det fortsatta arbetet, bl.a. med inflödet och det totala deltagarantalet som ligger under myndighetens prognos. Även om intensivåret inte helt och hållet har infriat alla förväntningar delar utskottet dock inte motionärernas bedömning att det saknas uppföljningar och höga ambitioner. Yrkandet bör därmed avslås.

Etableringslån

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om etableringslån.
Jämför reservation 10 (C).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:1880 anser Jonny Cato m.fl. (C) att nyanlända invandrare i högre grad bör kunna bidra till den långsiktiga finansieringen av sin försörjning och föreslår därför att möjligheten till etableringslån i stället för etableringsersättning utreds (yrkande 2).

Bakgrund*Etableringsersättning*

Förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknads-politiska insatser innehåller bestämmelser om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Enligt 2 kap. 12 § får etableringsersättning lämnas till den som deltar i etableringsprogrammet. Av 2 kap. 13 § framgår att etableringsersättning lämnas med 308 kronor per dag. För den som deltar i kartläggning och medverkar till upprättandet av en individuell handlingsplan lämnas dock etableringsersättning med 231 kronor per dag. Etableringsersättningens storlek enligt paragrafen gäller för program som pågår på heltid.

Tidöavtalet

Samarbetspartierna anger i Tidöavtalet att en utredning ska ges i uppdrag att överväga för- och nackdelar med ett system som innebär att den asylsökande bär en större del av kostnaden – i form av en fast avgift – för mottagandet (s. 38).

Vidare aviseras det att etableringsersättningen ska reformeras med inriktningen att den ska vara lägre än de offentliga stöd och bidrag som kan komma i fråga för personer som bott länge i Sverige. Därför bör etablerings-tillägget och rätten till kompletterande försörjningsstöd avskaffas för dem som har etableringsersättning. För full etableringsersättning ska krav ställas på aktivt deltagande i sfi och deltagande i aktiviteter på heltid motsvarande de aktivitetskrav som ska införas i försörjningsstödet (s. 46).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om etableringslån behandlades av utskottet senast i betänkande 2021/22:AU9 Integration (s. 35 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:94).

Utskottets ställningstagande

För att få nyanlända invandrare att i högre grad bidra till sin försörjning föreslås i kommittémotion 2022/23:1880 (C) yrkande 2 etableringslån i stället för etableringsersättning. Utskottet anser att alla som kan arbeta också ska göra det och kan konstatera att det pågår ett arbete för att påskynda etableringen av nyanlända invandrare och bidra till att de kommer i egen försörjning. Utskottet noterar att regeringen bl.a. har aviserat en utredning om etableringsersättningen. Utskottet vill inte föregripa detta arbete och anser därmed att det i nuläget inte finns skäl att ta något initiativ med anledning av det aktuella yrkandet, som därför bör avslås.

Samhällsorientering och samhällsintroduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samhällsorientering och samhällsintroduktion.

Motionerna

I motion 2022/23:302 anser Stefan Olsson (M) att introduktionsutbildningen för invandrare bör utökas med undervisning i svensk historia.

I motion 2022/23:630 anser Jesper Skalberg Karlsson (M) att samhällsorienteringen för nyanlända bör ses över med ett särskilt fokus på barns, kvinnors och homosexuellas rättigheter.

I motion 2022/23:1712 anser Josefin Malmqvist (M) att samhällsorienteringen behöver ses över med inriktningen att: öka antalet timmar i ämnet, tidigarelägga samhällsorientering till ankomstfasen, bredda målgruppen, göra samhällsorienteringen obligatorisk för fler, införa olika kurser för olika grupper, införa en tydligare nationell kursplan och examination samt införa en lärarutbildning för samhällskommunikatörer.

Bakgrund

Kommunernas ansvar att tillhandahålla samhällsorientering

Offentligt arrangerad samhällsinformation till nyanlända invandrare erbjöds tidigare i form av samhälls- och arbetslivsorientering inom ramen för svenskundervisning för invandrare. När utbildningen gjordes om till en renodlad språkutbildning lyftes sådan information bort från kursplanen (prop. 2005/06:148). Flertalet kommuner erbjöd dock fortfarande samhällsinformation i någon form, vilket också var en förutsättning för att få ersättning för flyktningmottagandet.

Genom införandet av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen) reformerades mottagandet av

nyanlända invandrare. Reformen innebär att staten tog över det samordnande ansvaret från kommunerna för introduktionen av flyktingar och andra skyddsbehövande samt deras anhöriga (prop. 2009/10:60, bet. 2009/10:AU7, rskr. 2009/10:208). När det gäller kommunerna gjorde regeringen bedömningen att de även fortsättningsvis bör ha en central roll i fråga om nyanländas etablering, bl.a. genom att ansvara för att erbjuda samhällsorientering. Samhällsorienteringen borde enligt regeringen innehålla kunskapsinhämtning och reflektion om Sverige och om vad det innebär att leva i det svenska samhället samt information om rättigheter och skyldigheter.

I och med lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare (samhällsorienteringslagen) utvidgades målgruppen för samhällsorientering. Regeringen ansåg att även för de flertalet nyanlända invandrare som inte omfattades av etableringslagen var samhällsorientering en viktig insats för att kunna bli delaktig i samhället och etablera sig på arbetsmarknaden. I huvudsak innebär det att även anhöriginvandrare fick tillgång till samhällsorientering genom att kommunernas ansvar utvidgades (prop. 2012/13:63, bet. 2012/13:AU7, rskr. 2012/13:177).

Den 1 januari 2018 infördes ett nytt regelverk för vissa nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. Enligt regeringens förslag ersattes etableringslagen med en ny lag som i huvudsak reglerar det statliga ansvaret för etableringsinsatser. Regeringen gjorde bedömningen att bestämmelserna om samhällsorientering för respektive målgrupp, dvs. de som omfattades av etableringslagen och anhöriginvandrare m.fl., skulle samlas i en och samma lag, samhällsorienteringslagen. Ett enhetligt regelverk för samhällsorienteringen ansågs bidra till en tydlighet i förutsättningarna för kommunerna och även till en likabehandling av nyanlända (prop. 2016/17:175, bet. 2016/17:AU15, rskr. 2016/17:340).

Kommunernas ansvar att erbjuda samhällsorientering enligt samhällsorienteringslagen gäller numera nyanlända invandrare som har fyllt 18 men inte 66 år, är folkbokförda i en kommun och har beviljats uppehållstillstånd enligt vissa angivna bestämmelser (1 och 2 §§). Samhällsorienteringen ska påbörjas så snart som möjligt efter det att den nyanlände har folkbokförts i kommunen. Kommunens skyldighet att erbjuda samhällsorientering upphör tre år efter det att den nyanlände första gången folkbokfördes i kommunen (4 §). Kommunen ska aktivt verka för att nå de nyanlända i kommunen som har rätt till samhällsorientering och motivera dem att delta i samhällsorienteringen (5 §). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om samhällsorienteringens innehåll och omfattning (6 §).

Samhällsorienteringens syfte, innehåll och omfattning

Närmare bestämmelser om syftet med och innehållet i samhällsorienteringen framgår av förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Målet ska vara att deltagarna utvecklar kunskap om de

mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna, om den enskildes rättigheter och skyldigheter i övrigt, om hur samhället är organiserat och om praktiskt vardagsliv (2 §). Varje nyanländ ska erbjudas samhällsorientering som om fattar minst 100 timmar (ändrades 2019 från 60 till 100 timmar). Den ska kunna kombineras med arbete, studier och andra aktiviteter för att underlätta och påskynda etableringen i arbetslivet och normalt vara avslutad ett år efter att den påbörjats (4 och 5 §§). Samhällsorienteringen ska i möjligaste mån bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. Vid behov ska tolk anlitas (7 §). Kommunen ska ha en plan för samhällsorienteringen där innehållet och omfattningen ska anges. Planen ska revideras när det behövs (8 §). Länsstyrelserna ska främja och stödja samarbete mellan kommuner om samhällsorienteringen och följa upp verksamheten (11 och 12 §§).

Länsstyrelsernas uppdrag om samhällsorientering

Länsstyrelsen i Västra Götalands län fick i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att utveckla delar av det utbildningsmaterial som används inom samhällsorienteringen, bl.a. genom att lägga mer fokus på jämställdhet och mänskliga rättigheter, samt ta fram metodstöd för samhällsorienteringen. Av redovisningen av uppdraget framgår bl.a. att temat individens rättigheter och skyldigheter innehåller en fördjupning inom mänskliga rättigheter och jämställdhet (länsstyrelsen Västra Götaland, dnr 851-1647-2021). I det textmaterial som sedan november 2021 finns tillgängligt på Information-sverige.se uppmärksammas under detta tema bl.a. de särskilda rättigheter som gäller för barn, kvinnor, personer med funktionsnedsättning och minoritetsgrupper. Här framgår också huvuddragen i den svenska jämställdhetspolitiken samt vad som karakteriserar hedersrelaterat våld eller förtryck.

Vidare har Länsstyrelsen Värmlands län haft i uppdrag att samordna en redovisning av samhällsorienteringen för vissa nyanlända invandrare. I sin återslagrapportering till Regeringskansliet den 25 februari 2022 lämnar länsstyrelsen ett antal bedömningar och rekommendationer. Här framkommer bl.a. att i princip alla kommuner i Sverige lever upp till sitt ansvar att erbjuda samhällsorientering. Enligt länsstyrelsernas lägesbilder uppger en klar majoritet av kommunerna att de har en god förmåga att erbjuda samhällsorientering. Till de utmaningar som uppmärksammas hör att samverka med Arbetsförmedlingen kring informationsöverföring om deltagare som är aktuella för samhällsorientering inte fungerar. För att säkerställa kvalitet och likvärdighet i samhällsorienteringen uppmärksammas bl.a. behovet av en nationell kursplan. Länsstyrelsen ger rekommendationen att det skapas en nationell uppdragsutbildning för hälso- och samhällskommunikatörer och att det i detta sammanhang tas fram en nationell kursplan. I rapporten finns även rekommendationer om bl.a. inrättande av ett nationellt system för uppföljning av och statistik om deltagande i samhällsorienteringen.

Länsstyrelsen Värmlands län ska vidare enligt regleringsbrevet för 2022 lämna en redovisning som ska innehålla en bedömning av hur det utbildningsmaterial och tillhörande metodstöd som länsstyrelserna har utvecklat, används inom samhällsorienteringen. Redovisningen ska göras senast den 1 mars 2023.

Obligatorisk samhällsintroduktion för asylsökande

Migrationsverket har haft regeringens uppdrag att planera för och utreda införandet av en obligatorisk samhällsintroduktion för asylsökande (Ju2020/01481/SIM, Ju2021/00356). Sedan oktober 2021 anordnar Migrationsverket en obligatorisk samhällsintroduktion för alla asylsökande över 15 år. Samhällsintroduktionen ska motsvara en heldag och tillhandahållas muntligt så kort tid som möjligt efter att en asylansökan registrerats. Introduktionen innehåller information om asylprocessen, hur samhället i Sverige fungerar, svensk lagstiftning, barnets rättigheter samt demokrati, normer och värderingar, bl.a. om jämställdhet och hedersrelaterat våld och förtryck inklusive frågor om barnäktenskap och könsstypning. Enligt uppdraget till Migrationsverket ska en utvärdering av tillhandahållandet av samhällsintroduktionen göras under 2023. I utvärderingen ska särskilt deltagandegrad och möjligheten att förmedla angivet innehåll i förhållande till angiven tid motsvarande en heldag följas upp.

Vidare har en utredning haft regeringens uppdrag att föreslå åtgärder för att asylsökande ska välja att bo i Migrationsverkets boenden under hela asyltiden. Regeringens bedömning är att om fler asylsökande bor i Migrationsverkets boenden ger det bättre förutsättningar för en tidig insats i form av obligatorisk samhällsintroduktion. Utredningen har också haft i uppdrag att föreslå en skyldighet för asylsökande att delta i samhällsintroduktion (dir. 2022:16). I delbetänkandet En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64) föreslås att Migrationsverket ska tilldela alla asylsökande en plats på asylboende. När det gäller samhällsintroduktionen har utgångspunkten för utredningens överväganden varit att deltagandet behöver öka. Utredningen föreslår att Migrationsverkets uppdrag att anordna samhällsintroduktion för asylsökande och personer som omfattas av massflyktsdirektivet ska regleras i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. Utredningen föreslår vidare att asylsökande och personer som omfattas av massflyktsdirektivet ska vara skyldiga att delta i samhällsintroduktionen enligt lag. Skyldigheten att delta i samhällsintroduktionen gäller för personer över 16 år. Därutöver föreslår utredningen bl.a. att dagersättningen ska kunna sättas ned för personer som gör sig skyldiga till allvarlig misskötsamhet på asylboenden. På så sätt markeras enligt utredningen att boendemiljön är ett gemensamt ansvar och att misskötsamhet inte accepteras. Dessutom bör nedsättning av dagersättningen utgöra en förutsebar, tydlig och kännbar konsekvens av misskötsamhet.

Tidöavtalet

I Tidöavtalet anges det att en utredning ska tillsättas med uppdrag att föreslå förändringar av reglerna om samhällsintegration för asylsökande, samhällsorientering för nyanlända och sfi-undervisning. Utredningen ska bl.a. föreslå författningsändringar som innebär att samhällsintegrationen och samhällsorienteringen görs obligatorisk och villkorad på det sättet att dagersättning från Migrationsverket, försörjningsstöd, etableringsersättning eller andra offentliga stöd eller bidrag förutsätter deltagande. Utredningen ska även lämna förslag på en nationell läroplan för den kommunala samhällsorienteringen för nyanlända där ökad tonvikt ska läggas vid jämställdhet, kvinnors rättigheter, religionsfrihet och samhällets övriga grundvärderingar samt lämna förslag som innebär att samhällsorienteringen avslutas med ett godkänt prov i samhällskunskap (s. 46).

I budgetpropositionen för 2023 aviserar regeringen att en utredning med nämnda inriktning kommer att tillsättas (prop. 2022/23:1 utg.omr. 13 avsnitt 3.5).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om samhällsorientering och samhällsintegration behandlades av utskottet senast i betänkande 2021/22:AU9 Integration (s. 38 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:94).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att såväl samhällsintegrationen som samhällsorienteringen fyller en viktig funktion genom att fungera som en första del i en kedja av etableringsfrämjande insatser som följer individen under asyltiden och tiden som nyanländ. Utskottet ser positivt på att Migrationsverket anordnar en obligatorisk samhällsintegration för alla asylsökande över 15 år. Integrationen ska innehålla information om hur samhället i Sverige fungerar, svensk lagstiftning, barnets rättigheter samt demokrati, normer och värderingar, bl.a. om jämställdhet och hedersrelaterat våld och förtryck inklusive frågor om barnäktenskap och könsstympning.

Utskottet noterar att motionerna i detta avsnitt har förslag bl.a. när det gäller samhällsintegrationens innehåll, målgruppen för samhällsorienteringen och frågan om en nationell kursplan. Utskottet konstaterar till att börja med att utgångspunkten för de förslag som lämnas i betänkandet En ny ordning för asylsökandes boende har varit att deltagandet i samhällsintegrationen behöver öka. Utskottet gör samma bedömning och anser att detta även gäller för samhällsorienteringen. Utskottet noterar vidare att regeringen har aviserat att en utredning kommer att tillsättas för att föreslå förändringar som medför att samhällsintegration och samhällsorientering görs obligatoriska och att vissa offentliga ersättningar villkoras med deltagande. Ökad tonvikt kommer

att läggas vid jämställdhet, kvinnors rättigheter, religionsfrihet och samhällets övriga grundvärderingar. Utskottet kan därmed konstatera att det pågår ett aktivt arbete i linje med motionerna 2022/23:302 (M), 2022/23:630 (M) och 2022/23:1712 (M) som därför får anses vara åtminstone delvis tillgodosedda. De aktuella motionsyrkandena bör därmed avslås.

Nyanlända kvinnors etablering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nyanlända kvinnors etablering.

Jämför reservation 11 (C) och 12 (MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:1673 vill Annie Lööf m.fl. (C) ge utrikes födda kvinnor och män lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden (yrkande 25). Motionärerna pekar på behovet av att åtgärda brister i arbetsmarknads-etableringsprocessen, bl.a. att fler kvinnor än män avbryter processen, att kvinnor får färre möten och att kvinnor i lägre grad bedöms som matchningsbara. Motionärerna anser även att svenska myndigheter alltid ska ställa samma krav och förväntningar på kvinnor och män och att bidrag bör utbetalas till båda parterna i en parrelation (yrkande 26). Detta förslag och förslaget att ge utrikes födda kvinnor och män lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden finns även i kommittémotion 2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 10 och 11.

I partimotion 2022/23:2277 anser Märta Stenevi m.fl. (MP) att de arbetsmarknadspolitiska insatserna till utrikesfödda kvinnor som riskerar långtidsarbetslöshet bör förstärkas (yrkande 17). Enligt motionärerna behöver den nya Arbetsförmedlingen säkerställa att det finns insatser som stärker bl.a. denna grupps möjligheter och att alla som behöver personanpassad stöd ska få det. Vidare framhåller motionärerna att arbetsmarknadsåtgärder riktade till kvinnor i utsatta områden bör prioriteras som ett led i att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 104).

Bakgrund

Arbetsförmedlingens arbete med jämställd etablering

Arbetsförmedlingen har sedan 2015 haft i uppdrag att bidra till att Sveriges jämställdhetspolitiska mål uppnås. Då gjordes ett tillägg i myndighetens instruktion (SFS 2007:1030) om att verksamheten ska utformas så att den främjar mångfald och jämställdhet samt motverkar diskriminering i arbetslivet och en könsuppdelning på arbetsmarknaden.

År 2021 fick Arbetsförmedlingen ett förtydligt uppdrag att vidareutveckla styrningen av verksamheten så att ett jämställdhetsperspektiv genomgående införlivas i myndighetens beslutsfattande, på alla nivåer och i alla delar av de processer som påverkar kvinnor och män. Vidare fick myndigheten i uppdrag att bl.a. inom områdena subventionerade anställningar och etableringsprogrammet analysera och redovisa identifierade jämställdhetsproblem, egna åtgärder för att minska problemen samt övriga förslag till lösningar. I uppdraget ingick också att redovisa övriga vidtagna och planerade åtgärder för att kvinnor och män ska få likvärdig tillgång till stöd, särskilt bland utrikes födda, samt resultatet av dessa åtgärder.

I sin återrapportering från september 2021, Jämställdhetsintegrering på Arbetsförmedlingen 2022–2025, slår myndigheten fast att när det gäller styrningen ska bl.a. ordinarie processer för verksamhetsplanering, uppföljning och resultatredovisning tydligt integrera ett jämställdhetsperspektiv. Den grundläggande inriktningen för jämställdhetsarbetet är att inrikes och utrikes födda kvinnor och män ska ha likvärdig tillgång till arbetsmarknadspolitiska stöd samt ha samma möjligheter till arbete och utbildning efter avslutad insats. När det gäller jämställdhetsanalyser på respektive område visar det sig att kvinnor, både inrikes och utrikes födda, är underrepresenterade i de stöd som har analyserats. När det gäller resultaten efter avslutade insatser finns inte något enhetligt mönster, med undantag för att utrikes födda kvinnors resultat i vissa fall ligger lägre än övriga grupper. Inom respektive analyserad verksamhet identifieras ett antal utvecklingsområden med konkreta åtgärder, exempelvis tydligare styrning och möjligheter till uppföljning i den operativa verksamheten, krav i upphandlingar och dialog med leverantörer, fördjupade analyser, utvecklade samarbeten, ökad kompetens samt riktade kommunikationsinsatser till kvinnor (dnr Af-2021/0051 7044).

I en återrapportering från oktober 2022 anger myndigheten att många av åtgärder tas upp i rapporten har påbörjats och ofta är en del av det löpande utvecklingsarbetet inom verksamheten. Arbetsförmedlingen gör samtidigt bedömningen att det finns ett fortsatt behov av att ha med ett jämställdhetsperspektiv i all intern styrning och uppföljning, likväl som i dialogen med partners eller i kontrollen och granskningen av leverantörer av tjänster. En viktig förutsättning för detta är att beslut och resultat följs upp uppdelat på kön och födelseland. Det finns enligt myndigheten även fortsatt behov av ökad kompetens på jämställdhetsområdet bland exempelvis chefer, arbetsförmedlare, sakkunniga, utvecklare och utredare på Arbetsförmedlingen (dnr Af-2022/0058 9077).

Enligt regleringsbrevet för 2023 ska Arbetsförmedlingen fortsätta arbetet med jämställdhetsintegrering under 2022–2025. Ett jämställdhetsperspektiv ska genomgående införlivas i myndighetens beslutsfattande, på alla nivåer och i alla delar av de processer som påverkar kvinnor och män. Arbetsförmedlingen ska särskilt följa upp de strukturer som myndigheten infört för målstyrning, uppföljning, verksamhetsplanering, ekonomisk planering och interna utbildningar. Syftet är att säkerställa att vidtagna åtgärder får

genomslag i hela verksamheten och att identifiera eventuella ytterligare behov av åtgärder. Arbetsförmedlingen ska även analysera behovet av åtgärder för att på ett bättre sätt stödja ett jämställt agerande i mötet med de arbetssökande. Uppdraget ska redovisas i sin helhet till Regeringskansliet senast den 1 november 2023.

Uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten att underlätta utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden

Jämställdhetsmyndigheten har haft regeringens uppdrag att utifrån befintlig kunskap ta fram förslag på insatser för att stärka utrikes födda kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden. I sin återrapportering från mars 2022, Stärkta möjligheter genom samverkan, framhåller Jämställdhetsmyndigheten att framgångsrika insatser redan görs och har gjorts genom åren, ofta genom projekt finansierade av Europeiska socialfonden (ESF). Som positiva exempel nämns Arbetsförmedlingens satsning Jämställd etablering och sociala företag som Yalla Trappan. För att uppnå varaktig förändring krävs enligt myndigheten dock kraftfulla åtgärder och hållbarhet över tid.

Ett flertal insatser föreslås, bl.a. att Migrationsverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen genomför en myndighetsgemensam processkartläggning utifrån ett behovsdrivet perspektiv. Syftet är att identifiera systemfel och utröna hur samverkan kan stärkas i hela kedjan av myndigheter som en utrikes född kvinna möter på sin väg mot arbete. Myndigheterna får sedan i uppdrag att åtgärda brister. Vidare föreslås att länsstyrelsen får i uppdrag att utveckla sin samverkan med samordningsförbunden och den idéburna sektor i de områden de verkar och bistå dem med kunskaper om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, diskriminering i arbetslivet och goda exempel på uppsökande verksamhet. Jämställdhetsmyndigheten påpekar att det tar tid förändra arbetssätt i samverkan. För att få långsiktigt hållbara resultat och effekter för målgruppen förordas ett femårigt uppdrag 2022–2026 för de insatser som föreslås (Jämställdhetsmyndigheten, rapport 2022:13).

Vidare fick Jämställdhetsmyndigheten i maj 2022 i uppdrag att i dialog med relevanta myndigheter och aktörer genomföra en kvalitativ studie om utrikes födda kvinnor utanför arbetsmarknaden. Syftet med studien är att fylla kunskapsluckor om kvinnornas behov och situation. Studien ska inkludera aspekter som kan utgöra signifikanta hinder för arbetsmarknadsinträde. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 januari 2023 (A2022/00809).

Uppdrag om en myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden

Regeringen gav i maj 2022 Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Migrationsverket och Socialstyrelsen i uppdrag att i samverkan ta fram en

myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Målgruppen är alla utrikes födda kvinnor, oavsett om de i dag är en del av arbetskraften eller inte, och utrikes födda kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden är en prioriterad målgrupp. Uppdraget syftar till att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden, genom bl.a. ökad kunskapsöverföring och förbättrad samverkan mellan myndigheter och kommunala, regionala och civila aktörer. Arbetet ska samordnas av Arbetsförmedlingen. I planen ska resultat från ovan nämnda studie om utrikes födda kvinnor utanför arbetsmarknaden beaktas. Arbetsförmedlingen ska redovisa planen senast den 31 mars 2023 till Regeringskansliet (A2022/00809).

Uppföljning av nyanländas etablering med fokus på kvinnorna

Arbetsmarknadsutskottet beslutade i maj 2020 att göra en uppföljning om nyanlända invandras etablering efter avslutat etableringsprogram med särskilt fokus på kvinnorna. Syftet med uppföljningen var att få en bild av de nyanländas arbetssituation efter avslutat etableringsprogram. Uppföljningen visar bl.a. att det totalt var ca 54 000 deltagare i etableringsprogrammet under 2018 och 2019 (ca 57 procent kvinnor och 43 procent män). Uppföljningen visar också att det generella mönster som påvisats av tidigare studier av nyanländas etablering inte har brutits. Nyanlända kvinnor tar ännu inte del av insatser i lika stor utsträckning som nyanlända män och har överlag en långsammare progression än män. Det beror delvis på att arbetsmarknadsinriktade insatser i större utsträckning finns i manligt dominerade branscher (rapport från riksdagen 2021/22:RFR7).

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om integration

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör införa ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om integration (bet. 2018/19:AU14, rskr. 2018/19:300). Enligt utskottets förslag skulle målet uttryckas på följande vis: Kvinnor och män, flickor och pojkar som invandrar ska mötas av samma förväntningar på alla områden i det svenska samhället och ha samma rättigheter och möjligheter att skapa sig ett självständigt liv i Sverige. Utskottet ville på detta sätt tydligare fokusera på att snabbare få in fler nyanlända kvinnor på arbetsmarknaden. Kvinnor och män måste enligt utskottet mötas av samma förväntningar och krav på att jobba, och svenska myndigheter ska inte bidra till att traditionella könsroller upprätthålls.

I direktivet till ovan nämnda utredning om förbättrad arbetsmarknads-etablering för utrikes födda kvinnor överväger regeringen riksdagens tillkännagivande och hur ett jämställdhetsperspektiv kan synliggöras i integrationspolitiken (dir. 2022:42). Regeringen anför bl.a. att det inte är givet

hur ett stärkt jämställdhetsperspektiv inom integrationspolitiken bäst uppnås och att det är oklart om ett nytt integrationspolitiskt delmål för att stärka jämställdhetsperspektivet i integrationspolitiken i sig skulle medföra ett tydligare fokus på att snabbare få in fler utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden. För att detta ska uppnås kan målen behöva justeras inom andra politikområden, exempelvis arbetsmarknadspolitik. Utredaren har därför fått i uppdrag att analysera inom vilket politikområde jämställdhet i frågor relaterade till integration bäst uppnås, t.ex. genom modifiering av målen för integrationspolitiken, jämställdhetspolitiken, arbetsmarknadspolitik eller andra politikområden, och utifrån denna analys lämna förslag på nya eller ändrade målformuleringar. Vidare ska utredaren analysera och lämna förslag på hur eventuellt föreslagna nya målformuleringar kan följas upp, t.ex. genom indikatorer, och redogöra för hur denna uppföljning bör förhålla sig till uppföljningen av befintliga mål.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2023.

Motioner

Motionsyrkanden om nyanlända kvinnors etablering behandlades av utskottet senast i betänkande 2021/22:AU9 Integration (s. 43 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:94).

Utskottets ställningstagande

I dag står alltför många utrikes födda, särskilt kvinnor, långt från arbetsmarknaden, utan en egen inkomst och därmed utan verklig möjlighet till frihet, att självständigt forma sitt liv och att delta i samhället. Utskottet vill inledningsvis välkomna det engagemang som finns hos motionärerna i detta avsnitt. Förslag om att på olika sätt, bl.a. genom myndighetsstyrning, öka arbetskraftsdeltagandet bland utrikes födda kvinnor framförs i partimotion 2022/23:1673 (C) yrkandena 25 och 26 samt i kommittémotion 2022/23:1880 (C) yrkandena 10 och 11. I partimotion 2022/23:2277 (MP) yrkandena 17 och 104 efterfrågas förstärkta arbetsmarknadspolitiska insatser riktade till utrikesfödda kvinnor som riskerar långtidsarbetslöshet, liksom insatser som ett led i att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck.

Utskottet noterar att Arbetsförmedlingen enligt regleringsbrevet för 2023 ska fortsätta arbetet med jämställdhetsintegrering under 2022–2025. Bland annat ska ett jämställdhetsperspektiv införlivas i myndighetens beslutsfattande, på alla nivåer och i alla delar av de processer som påverkar kvinnor och män. Till grund för regeringens bedömning och den fortsatta myndighetsstyrningen ligger en omfattande återrapportering från Arbetsförmedlingen om arbetsmarknadsetableringsprocessen med särskilt fokus på utrikes födda kvinnor. Utskottet noterar att Arbetsförmedlingen i den senaste återrapporteringen bl.a. bedömer att det finns ett fortsatt behov av att ha med ett jämställdhetsperspektiv i all intern styrning och uppföljning, likväl som i

dialogen med partner eller i kontrollen och granskningen av leverantörer av tjänster.

Vidare vill utskottet i sammanhanget lyfta fram det uppdrag som regeringen i maj 2022 gav till Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Migrationsverket och Socialstyrelsen att i samverkan ta fram en myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Därutöver gavs Jämställdhetsmyndigheten vid samma tillfälle i uppdrag att genomföra en kvalitativ studie med syftet att identifiera signifikanta hinder för arbetsmarknadsinträde för utrikes födda kvinnor.

När det gäller insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck kan utskottet, förutom vad som sagts ovan, peka på att utskottet under höstens budgetberedning välkomnade regeringens förslag om en intensifiering av arbetet mot hedersrelaterat våld genom en förstärkt långsiktig satsning. Utskottet kommer inom kort att mer utförligt återkomma till dessa och närliggande frågor i betänkandet Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (bet. 2022/23:AU7).

Avslutningsvis vill utskottet framhålla att riksdagen under förra mandatperioden tillkännagav för regeringen att ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om integration bör införas. Det centrala i tillkännagivandet är att politiken på ett tydligare sätt måste fokusera på att snabbare få in fler nyanlända kvinnor på arbetsmarknaden, vilket bl.a. innebär att kvinnor och män måste mötas av samma förväntningar och krav på att jobba, och svenska myndigheter ska inte bidra till att traditionella könsroller upprätthålls. Utskottet noterar att den sittande utredningen om förbättrad arbetsmarknads-etablering för utrikes födda kvinnor ska överväga hur tillkännagivandet ska tillgodoses. Utskottet kommer att följa detta arbete med intresse.

Utskottet kan sammanfattningsvis konstatera att det fortsatt pågår ett brett arbete för en mer jämställd etablering i linje med vad som efterfrågas i motionerna. Det finns således inte skäl att rikta ett tillkännagivande till regeringen i frågan, varför de aktuella yrkandena bör avslås.

Civilsamhällets betydelse för integrationen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om civilsamhällets betydelse för integrationen.

Jämför reservation 13 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) uppmärksammas civilsamhällets betydelse för mottagandet av nyanlända invandrare, och motionärerna anser att en större del av integrationsprocessen bör ske i

samverkan med civilsamhället (yrkande 17). I detta kan det t.ex. ingå att utreda hur statens tilldelning av resurser till civilsamhället kan fördelas för att skapa långsiktiga partnerskap, till skillnad från dagens projektfinansieringsmodell.

I motion 2022/23:1555 anser Per-Arne Håkansson m.fl. (S) att det behövs initiativ för att främja kunskap kring mångfald och stärkt integration. I detta arbete anser motionärerna att föreningslivet, bildningsförbunden och andra aktörer som har en viktig roll i integrationsarbetet bör få stöd och resurser som speglar deras insatser.

Bakgrund

Budgetpropositionen för 2023

Det mål som riksdagen beslutat om för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer, genom att bl.a. stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden som både röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald verksamheter (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195).

I budgetpropositionen för 2023 gör regeringen bedömningen att de statliga insatserna bidrar till att uppfylla målet inom politiken för det civila samhället. För en bättre måluppfyllelse behöver politiken för det civila samhället utvecklas i riktning mot att ytterligare stärka civilsamhällets villkor och förutsättningar samt dess delaktighet i samhällsutvecklingen. När det gäller politikens inriktning framhåller regeringen bl.a. också vikten av god kunskap bland offentliga aktörer om det civila samhällets särart och förutsättningar, välfungerande former för dialog mellan det offentliga och det civila samhället, samt långsiktig och rättssäker hantering av statsbidrag till det civila samhället (prop. 2022/23:1 utg.omr. 17 avsnitt 16.4).

Utformningen av bidrag till civilsamhället

Regeringen gav 2016 en utredare i uppdrag att undersöka hur statliga bidrag till stöd för det civila samhällets organisationer kan bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga (Ku2016/01219/D). I departementspromemorian Långsiktigt stöd till det civila samhället föreslås det att bidrag till det civila samhället bör ges i form av ett minst tvåårigt beställningsbemyndigande för berörda anslag (Ds 2018:13). I skrivelsen En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället framhåller regeringen att det inom Regeringskansliet pågår ett löpande arbete för att utveckla och förbättra bidragsgivningen. Arbetet är inriktat på att successivt öka andelen bidrag som grundas på förordningar och att verka för att andelen generella stöd, som organisationsbidrag, ökar i förhållande till mer kortsiktiga och styrda bidrag (rskr. 2017/18:246, s. 23). Av resultatredovisning i budgetpropositionen för 2023 framgår att cirka en fjärdedel av statsbidragen till det civila samhällets

organisationer beviljades för två år eller mer. Regeringen konstaterar att detta är en högre andel än 2020 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 17 avsnitt 16.3).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om civilsamhällets betydelse för integrationen behandlades av utskottet senast i betänkande 2021/22:AU9 Integration (s. 50 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:94).

Utskottets ställningstagande

Det civila samhällets organisationer har enligt utskottet stor betydelse för mottagandet och integrationen av nyanlända invandrare. I denna grundläggande utgångspunkt gör utskottet ingen annan bedömning än den som framförs i motionerna i detta avsnitt. Utskottet vill också framhålla betydelsen av att civilsamhället i samverkan med kommuner erbjuder tidiga insatser för asylsökande och skyddsbehövande från Ukraina.

När det gäller formerna för bidragsgivningen till civilsamhället som tas upp i kommittémotion 2022/23:1880 (C) yrkande 17 kan utskottet konstatera att det framgår av budgetpropositionens resultatredovisning att cirka en fjärdedel av de statsbidrag som delas ut till det civila samhällets organisationer beviljas för två år eller mer, vilket är en högre andel än föregående år. Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter att utveckla och förbättra bidragsgivningen, vilket bl.a. innefattar att öka andelen bidrag som grundas på förordningar och att verka för att andelen generella stöd ökar i förhållande till mer kortsiktiga och styrda bidrag. I förlängningen stärker detta förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen, bl.a. i fråga om mottagandet av nyanlända invandrare. Detta kan också sägas ligga i linje med det riksdagsbundna målet att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras.

Utskottet noterar vidare att regeringen i budgetpropositionen för 2023 gör bedömningen att de statliga insatserna bidrar till att uppfylla målet inom politiken för det civila samhället. Utskottet anser därför inte att det finns skäl till något initiativ på området med anledning av det som framförs i yrkandet, som därför bör avslås.

Mot bakgrund av detta och regeringens samlade politik på området bör även motion 2022/23:1555 (S) om att främja kunskap kring mångfald och stärkt integration avslås.

Segregation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om segregation.
Jämför reservation 14 (S) och 15 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2053 anser Teresa Carvalho m.fl. (S) att det bör tas fram en generalplan i syfte att långsiktigt bekämpa segregationens orsaker och konsekvenser (yrkande 6). En sådan plan bör ha en bred politisk förankring som ger samtliga relevanta aktörer långsiktiga förutsättningar att i samverkan ta fram de insatser som behöver genomföras.

I partimotion 2022/23:2277 vill Märta Stenevi m.fl. (MP) motverka segregationen och förbättra integrationen och därigenom uppnå ett mer inkluderande samhälle där patriarkala och förtryckande värderingar får svårare att överleva (yrkande 103).

I motion 2022/23:1369 vill Åsa Eriksson m.fl. (S) att regeringen vidtar åtgärder inom flera olika politikområden för att bryta segregationen.

Bakgrund

Budgetpropositionen för 2023

Målet för politiken mot segregation är minskad segregation, jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor samt goda livschanser för alla (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:AU1, rskr. 2019/20:114). I budgetpropositionen för 2023 gör regeringen den sammantagna bedömningen att det övergripande målet för politikområdet om minskad segregation, jämlika och jämställda uppväxt och levnadsvillkor samt goda livschanser för alla inte är uppnått. Regeringen anför att segregationens konsekvenser påverkar hela samhället men särskilt drabbar de människor som lever i områden med socioekonomiska utmaningar och vars liv och frihet begränsas. Det handlar bl.a. om arbetslöshet och bidragsberoende, dåliga skolresultat, hälsoproblem, otrygghet och utsatthet på grund av brottslighet liksom hedersrelaterat våld och förtryck, samt bostadssegregation och trångboddhet. Regeringen föreslår åtgärder inom flera politikområden för att boende i utsatta områden ska bli en del av samhällsgemenskapen. Det handlar bl.a. om satsningar på förskola och skola, förebyggande åtgärder mot hedersförtryck samt på åtgärder för att bekämpa brottslighet.

Vidare föreslår regeringen permanenta förstärkningar, dels av det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, dels för att stödja kvinnors och flickors organisering i utsatta områden. Därutöver tillförs medel för Boverkets nya uppgift att säkra fortsatt tillgång till platsdatabasen Segregationsbarometern i och med nedläggningen av Delmos. Riksdagen

beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2022/23:1 utg. omr. 13, bet. 2022/23:AU1, rskr. 2022/23:89).

Tidöavtalet

Enligt samarbetspartierna behövs det långsiktiga strukturer för att lyfta utsatta områden. Enligt Tidöavtalet ska författningsstöd tas fram för samarbetsformer med gemensamt och obligatoriskt ansvar mellan det offentliga och alla fastighetsägare för att bedriva långsiktigt förbättringsarbete i bostadsområden. Möjliga former kan vara stärkt platssamverkan, ibland kallat ”Business Improvement Districts” (s. 45 f.).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om segregation (integrationskapacitet och utsatta områden) behandlades av utskottet senast i betänkande 2021/22:AU9 Integration (s. 54 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2021/22:94).

Utskottets ställningstagande

Utskottet måste liksom regeringen konstatera att det övergripande målet för politikområdet om minskad segregation, jämlika och jämställda uppväxt och levnadsvillkor samt goda livschanser för alla inte är uppnått. Dagens utanförskap riskerar att upprätthålla och återskapa segregation och ojämlikhet över generationer. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2023 föreslår breda åtgärder för att de som bor i utsatta områden ska bli en del av samhällsgemenskapen. Vidare välkomnar utskottet att tillgången till platsdatabasen Segregationsbarometern är säkrad, vilket stärker förutsättningarna för ett gemensamt arbete på nationell, regional och lokal nivå för att minska och motverka segregation.

I kommittémotion 2022/23:2053 (S) yrkande 6 föreslås en s.k. generalplan för att långsiktigt bekämpa segregationen. Den bakomliggande ambitionen har utskottet självklart inga invändningar emot, men när det gäller formerna anser utskottet att de sedvanliga processerna för politiskt beslutsfattande, där bl.a. utredningsväsendet och budgetprocessen ingår, är fullt tillräckliga för att utveckla politiken mot segregation. Utskottet förstår det som att regeringen ser behovet av långsiktiga strukturer för att lyfta utsatta områden och att den, som ett sätt att motverka segregation och bedriva långsiktigt förbättringsarbete i vissa bostadsområden, har för avsikt att verka för samarbetsformer mellan det offentliga och fastighetsägare med gemensamt och obligatoriskt ansvar. Mot denna bakgrund, och med beaktande av de insatser som beslutats genom budgetpropositionen för 2023, är utskottet inte berett att föreslå ytterligare åtgärder med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

I partimotion 2022/23:2277 (MP) yrkande 103 lyfts arbetet mot segregation fram som ett sätt att uppnå ett mer inkluderande samhälle där patriarkala och

förtryckande värderingar får svårare att överleva. Utskottet ställer sig naturligtvis bakom en sådan inriktning, och vill särskilt framhålla vikten av ett uthålligt och långsiktigt arbete för att bekämpa hedersproblematiken. Utskottet vill återigen framhålla att utskottet under höstens budgetberedning välkomnade regeringens förslag om en intensifiering av arbetet mot hedersrelaterat våld genom en förstärkt långsiktig satsning. Värt att nämna är även att utskottet vid samma tillfälle välkomnade en permanent förstärkning för att stödja kvinnors och flickors organisering i utsatta områden. Utskottet upprepar även det som sagts ovan när det gäller samhällsorientering med ökad tonvikt på jämställdhet och kvinnors rättigheter, vilket har betydelse inte minst för att motverka segregationens konsekvenser i utsatta områden. Med anledning av det pågående arbetet och regeringens satsningar kan utskottet inte se att det finns skäl att ta något initiativ på området. Det aktuella yrkandet bör därmed avslås.

Mot bakgrund av detta och regeringens samlade politik på området finns inte heller skäl att ta något initiativ med anledning av motion 2022/23:1369 (S), som därför bör avslås.

Reservationer

1. **Bosättningslagen, punkt 2 (S)**

av Teresa Carvalho (S), Johanna Haraldsson (S), Paula Holmqvist (S), Sofia Amløh (S) och Jim Svensk Larm (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2056 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 7 och
avslår motionerna
2022/23:41 av Rasmus Ling m.fl. (MP),
2022/23:1415 av Josefin Malmqvist (M) och
2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Bosättningslagen innebär att kommunerna är skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända för bosättning i kommunen. Liksom Riksrevisionen kan vi konstatera att intentionerna med lagen om ett snabbare och jämnare fördelat mottagande mellan kommuner samt en bättre etablering av nyanlända på arbetsmarknaden har uppnåtts. Vi beklagar och oroas därför över utskottets överväganden i riktning mot att kommunerna skulle få möjlighet att välja att inte ta emot några nyanlända för bosättning. Förutom en ojämn fördelning av mottagandet skulle detta riskera att leda till en återgång till en situation där nyanlända måste bosätta sig i kommuner som inte nödvändigtvis är de som har bäst förutsättningar för utbildning eller etablering på arbetsmarknaden. Vi anser att de kriterier för fördelning mellan kommunerna som anges i bosättningslagen, bl.a. kommunens arbetsmarknadsförutsättningar och det sammantagna mottagandet, ger de bästa förutsättningarna för att åstadkomma en framgångsrik etablering av nyanlända.

Vi anser därför att regeringen bör värna bosättningslagen som fördelar mottagandet jämnt mellan kommunerna i landet.

2. Bosättningslagen, punkt 2 (C)

av Jonny Cato (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 4 och
avslår motionerna

2022/23:41 av Rasmus Ling m.fl. (MP),

2022/23:1415 av Josefin Malmqvist (M) och

2022/23:2056 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 7.

Ställningstagande

Jag kan konstatera att kommunerna gör olika tolkningar av bosättningslagen, vilket i sin tur har resulterat i bristande enhetlighet i det lokala mottagandet av nyanlända. Det breda tolkningsutrymmet har även uppmärksammats i ett antal domar. Med det nuvarande regelverket är det helt enkelt upp till varje kommun att avgöra om en nyanländ ska ha rätt till boende efter etableringstiden. Samtidigt är det så att kommunen har ett fortsatt försörjningsansvar för den nyanlände även efter två år. Behovet av en översyn är uppenbart. Jag kan bara beklaga att utskottet i denna viktiga fråga verkar nöja sig med att regeringen eventuellt tar initiativ med anledning av utfästelser i det s.k. Tidöavtalet.

Jag anser därför att regeringen bör göra en uppföljning bosättningslagens syfte och att alla kommuner ska ta ett långsiktigt delat ansvar.

3. Bosättningslagen, punkt 2 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:41 av Rasmus Ling m.fl. (MP) och
avslår motionerna

2022/23:1415 av Josefin Malmqvist (M),

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 4 och

2022/23:2056 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 7.

Ställningstagande

Kvotflyktingar tillhör de allra mest sårbara. De väljs ut av Migrationsverket tillsammans med Förenta nationernas flyktingkommissariat och får när de fått beslut en trygg resa till Sverige och ett permanent uppehållstillstånd. Trots att kvotflyktingar omfattas av bosättningslagen har det förekommit att kommuner som fått besked om att de ska ta emot kvotflyktingar vägrat att göra det. I dagsläget finns det ingen sanktion från staten att vidta i fall som dessa. Till skillnad från vad som verkar vara utskottets uppfattning anser jag att det är mycket oroande att vissa kommuner öppet trotsar svensk lag genom medvetna politiska beslut.

Jag anser därför att regeringen bör göra en översyn av bosättningslagen som innebär att det införs en möjlighet till sanktion mot kommuner som vägrar ta emot kvotflyktingar.

4. Ersättning till kommunerna för mottagandet av nyanlända, punkt 3 (C)

av Jonny Cato (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag noterar att utskottet i sitt övervägande verkar dela min ambition att förenkla systemen för ersättningar till kommunerna för mottagandet av nyanlända. Till skillnad från utskottet anser jag att frågan är för viktig för att det ska vara motiverat att invänta vilka konsekvenserna eventuella förändringar av migrationspolitiken får för mottagandet i kommunerna.

Jag anser därför att regeringen snarast bör utreda hur rutinerna för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna för asylmottagandet kan förbättras.

5. Målgruppen för etableringsprogrammet, punkt 4 (S)

av Teresa Carvalho (S), Johanna Haraldsson (S), Paula Holmqvist (S), Sofia Amloh (S) och Jim Svensk Larm (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2053 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 7 och

avslår motionerna

2022/23:1230 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 25 och

2022/23:1469 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Utrikes födda kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är alldeles för lågt. Detta är en tydlig integrations- och jämställdhetspolitisk utmaning. Ett högre deltagande på arbetsmarknaden för utrikes födda kvinnor stärker såväl välfärden som självständigheten för dessa kvinnor. Med arbete och egen inkomst ökar möjligheterna att bestämma själv hur och var man vill leva och med vem. Vi har därför för avsikt att fortsätta prioritera frågan högt. Liksom utskottet välkomnar vi att målgruppen för etableringsprogrammet nu ses över med inriktningen att målgruppen bör utvidgas.

Vi anser därför att regeringen snarast bör se till att målgruppen för Arbetsförmedlingens etableringsprogram utvidgas så att fler utrikes födda kvinnor kan komma i arbete.

6. Målgruppen för etableringsprogrammet, punkt 4 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1230 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 25,

bifaller delvis motion

2022/23:1469 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3 samt

avslår motion

2022/23:2053 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 7.

Ställningstagande

När massflyktsdirektivet aktiverades fanns det hos regeringen en optimistisk föreställning om att de som flytt kriget i Ukraina snabbt skulle komma in på arbetsmarknaden. Vem som helst inser nu att så inte blev fallet. Utskottet har den i och för sig vällovliga ambitionen att skyddsbehövande från Ukraina i så stor utsträckning som möjligt ska arbeta. Till skillnad från utskottet anser jag dock inte att de får rimliga möjligheter eller stöd för att komma i arbete.

Jag anser därför att regeringen bör se till så att de som får tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet också får rätt att delta i etableringsprogrammet och på så sätt får bättre möjligheter att komma i arbete, samt en meningsfull sysselsättning.

7. Målgruppen för etableringsprogrammet, punkt 4 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1469 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkandena 2 och 3,
bifaller delvis motion

2022/23:1230 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 25 och
avslår motion

2022/23:2053 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 7.

Ställningstagande

De ukrainska flyktingar som får skydd i Sverige med stöd av massflyktsdirektivet har väsentligt sämre villkor än alla andra som får uppehållstillstånd i Sverige för att de har sökt skydd. Jag anser att detta är fel. De har inte rätt till etableringsersättning eller etableringsinsatser för att få hjälp att komma i arbete. Människor vill känna att de bidrar och gör rätt för sig, men många har svårt att få arbete och en viktig orsak är att de i regel inte kan svenska. Det är inte heller rimligt att den ersättning som asylsökande och de ukrainska flyktingarna förväntas leva på gör att de hamnar under fattigdomsgränsen. Jag noterar utskottets välvilliga inställning i frågan och kan bara beklaga att man ändå inte förmått samla sig kring att göra något åt situationen.

Jag anser därför att regeringen bör se till att flyktingar från Ukraina ges goda möjligheter till utbildning, bl.a. samhällsorientering och bristyrkesutbildning. Regeringen bör också verka för att ukrainska flyktingar ges

rätt till etableringsersättning och insatser för etablering motsvarande det som gäller för andra som fått uppehållstillstånd som flyktingar.

8. Etableringsinsatserna, punkt 5 (S)

av Teresa Carvalho (S), Johanna Haraldsson (S), Paula Holmqvist (S), Sofia Amløh (S) och Jim Svensk Larm (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2053 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2 och avslår motion

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 9.

Ställningstagande

När människor väl kommer till vårt land och får uppehållstillstånd måste ambitionen vara att integrationen ska ske i en rasande takt. Det allra viktigaste är att människor så snart som det någonsin är möjligt lär sig svenska och kommer i arbete. Detta är nycklarna till att etablera sig i vårt samhälle, och hela den politiska incitamentsstrukturen bör därför styra i riktning mot att människor på snabbast möjliga sätt uppnår dessa mål. Skyndsamt integration gagnar både individen och samhället.

Vi anser därför att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att nyanlända invandrare så snart som möjligt ska lära sig svenska och komma i arbete.

9. Etableringsinsatserna, punkt 5 (C)

av Jonny Cato (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 9 och avslår motion

2022/23:2053 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Införandet av intensivåret, som kombinerar insatser för språk och praktik med riktiga jobb och mentorskap, var en viktig reform, men den måste också förvaltas och utvecklas. Till skillnad från vad utskottet verkar anse behövs det ytterligare insatser för att göra intensivåret till det effektiva verktyg för integration som det ska vara.

Jag anser därför att regeringen bör verka för höjda ambitioner och för uppföljningar av intensivåret.

10. Etableringslån, punkt 6 (C)

av Jonny Cato (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att de nyanlända i högre grad än vad som är fallet i dag borde bidra till den långsiktiga finansieringen av sin försörjning. På samma sätt som studenter försörjer sig med hjälp av studielån bör nyanlända kunna försörja sig med hjälp av lån under sin första tid i Sverige. Jag beklagar att utskottet inte ser fördelarna med att i verklig mening återupprätta arbetslinjen, utan i stället förlitar sig på vad som eventuellt blir resultatet av Tidöavtalets förslag.

Jag anser därför att regeringen bör utreda möjligheterna till ökad självförsörjning för nyanlända genom att införa etableringslån i stället för etableringsbidrag.

11. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 8 (C)

av Jonny Cato (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:1673 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26 samt
2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 10 och 11 samt

avslår motion

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 17 och 104.

Ställningstagande

Jag kan konstatera att det fortfarande finns brister i arbetsmarknads-etableringsprocessen för nyanlända kvinnor. Tillgängliga återrapporteringar från bl.a. Arbetsförmedlingen visar att färre kvinnor skrivs in i etableringsprogrammet och fler kvinnor avbryter processen, kvinnor får färre möten och kvinnor bedöms i lägre grad som matchningsbara. Jag konstaterar att det pågår ett antal aktiviteter för att åstadkomma en jämställd etablering, men till skillnad från vad som verkar vara utskottets uppfattning anser jag att detta inte räcker.

Jag anser därför att regeringen snarast behöver vidta ytterligare åtgärder för att ge utrikes födda kvinnor och män lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden. I detta ligger att regeringen bör se till att myndigheterna har samma krav och förväntningar på kvinnor och män och att bidrag utbetalas till båda parterna i en parrelation.

12. Nyanlända kvinnors etablering, punkt 8 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 17 och 104 samt avslår motionerna

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26 samt

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkandena 10 och 11.

Ställningstagande

I likhet med utskottet kan jag konstatera att alltför många utrikes födda, särskilt kvinnor, står långt ifrån arbetsmarknaden, utan en egen inkomst och därmed utan verklig möjlighet till frihet, att självständigt forma sitt liv och delta i samhället. Jag noterar att utskottet i det stora hela verkar förlita sig på att uppdrag riktade till Arbetsförmedlingen ska leda till en mer jämställd etablering. Det jag saknar är dock fler konkreta insatser för att för få utrikes födda kvinnor att komma närmare arbetsmarknaden.

Jag anser därför att regeringen bör verka för att stärka de arbetsmarknads-politiska insatserna till utrikes födda kvinnor som riskerar långtids-arbetslöshet. Vidare bör regeringen för att bekämpa hedersrelaterat våld och

förtryck ytterligare prioritera arbetsmarknadsåtgärder riktade till kvinnor i utsatta områden.

13. Civilsamhällets betydelse för integrationen, punkt 9 (C)

av Jonny Cato (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 17 och
avslår motion

2022/23:1555 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S).

Ställningstagande

Civilsamhället har en viktig och underskattad roll i mottagandet av nyanlända. Här finns nätverk som förmår koppla de nyanlända till arbetsliv och jobbomöjligheter, och här finns kunskaper om det svenska samhället. Jag anser att civilsamhällets roll i integrationsprocessen bör stärkas. När det gäller formerna för bidragsgivningen till civilsamhället noterar jag utskottets hänvisning till det pågående arbetet inom Regeringskansliet, men jag delar inte utskottets bedömning att detta är tillräckligt.

Jag anser därför att regeringen bör låta utreda hur en större del av integrationsprocessen kan ske i samverkan med civilsamhället, bl.a. genom att se över hur statens tilldelning av resurser till civilsamhället kan fördelas för att skapa långsiktiga partnerskap, till skillnad från dagens projektfinansieringsmodell.

14. Segregation, punkt 10 (S)

av Teresa Carvalho (S), Johanna Haraldsson (S), Paula Holmqvist (S),
Sofia Amløh (S) och Jim Svensk Larm (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2053 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 6 och
avslår motionerna

2022/23:1369 av Åsa Eriksson m.fl. (S) och
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 103.

Ställningstagande

Flera allvarliga samhällsproblem härrör från den segregation som under de senaste årtiondena bitit sig fast i vårt land. I sak handlar det om att en alltför stor del av de människor som kommit till Sverige från andra länder inte i tillräcklig grad har kommit in i det svenska samhället. Det krävs en bredd av åtgärder inom många politikområden för att minska utanförskap och segregation. Vi noterar emellertid att utskottet inte verkar ha några högre ambitioner på området, vilket möjligen kan förklaras av oenighet mellan partierna i regeringsunderlaget. Till skillnad från vad utskottet verkar vilja vill vi växla upp arbetet mot segregationen. Inom en snar framtid bör det tas fram en genomgripande handlingsplan med bred politisk förankring för att effektivt bekämpa segregationen.

Vi anser därför att regeringen enligt ovanstående bör överväga framtagandet av en generalplan i syfte att långsiktigt bekämpa segregationens orsaker och konsekvenser.

15. Segregation, punkt 10 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 103 och
avslår motionerna
2022/23:1369 av Åsa Eriksson m.fl. (S) och
2022/23:2053 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

Genom att motverka segregationen och förbättra integrationen kan vi få ett mer inkluderande samhälle där patriarkala och förtryckande värderingar får betydligt svårare att överleva. I likhet med utskottet kan jag konstatera att det övergripande målet för politikområdet om minskad segregation, jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor samt goda livschanser för alla inte är uppnått.

Jag anser därför att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att motverka segregationen och förbättra integrationen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:41 av Rasmus Ling m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sanktioner mot kommuner som vägrar ta emot kvotflyktingar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:302 av Stefan Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka introduktionsutbildningen för invandrare med undervisning i svensk historia och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:630 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utveckla samhällsorienteringen för nyanlända med ett särskilt fokus på barns, kvinnors och homosexuellas rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:960 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intentionen i de integrationspolitiska målen bör ändras i enlighet med Sverigedemokraternas förslag och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1230 av Tony Haddou m.fl. (V):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att ge de som får tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet rätt att delta i etableringsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1369 av Åsa Eriksson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att vidta åtgärder för att bryta segregationen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1415 av Josefin Malmqvist (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en nationell reglering som innebär att nyanlända som omfattas av bostättningslagen maximalt bör erbjudas bostad av kommunen i två år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1469 av Annika Hirvonen m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om goda möjligheter till utbildning för flyktingar från Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ukrainska flyktingar samma rätt till etableringsersättning och insatser för etablering som andra som fått uppehållstillstånd som flyktingar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1555 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta initiativ för att främja kunskap kring mångfald och stärkt integration och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge utrikesfödda kvinnor och män lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska myndigheter alltid ska ställa samma krav och förväntningar på kvinnor och män och att bidrag utbetalas till båda parterna i en parrelation och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1712 av Josefin Malmqvist (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsorienteringen behöver ses över och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utreda hur rutinerna för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna för asylmottagande kan förbättras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till ökad självförsörjning för nyanlända genom att införa ett etableringslån i stället för etableringsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det görs en uppföljning av bosättningslagens syfte att alla kommuner ska ta ett långsiktigt delat ansvar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning och höjda ambitioner för intensivvården och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge utrikes födda kvinnor och män lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska myndigheter alltid ska ställa samma krav och förväntningar på kvinnor och män och att bidrag bör utbetalas till båda parterna i en parrelation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en större del av integrationsprocessen bör ske i samverkan med civilsamhället, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2053 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nyanlända invandranes etablering och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga framtagandet av en generalplan i syfte att långsiktigt bekämpa segregationens orsaker och konsekvenser och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utrikes födda kvinnors etablering och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2056 av Anders Ygeman m.fl. (S):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna bosättningslagen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka de arbetsmarknadspolitiska insatserna till utrikesfödda kvinnor som riskerar långtidsarbetslöshet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
103. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka segregationen och förbättra integrationen och tillkännager detta för regeringen.
104. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera arbetsmarknadsåtgärder riktade till kvinnor i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.